PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW DZIAŁOWY · JĘZYK POLSKI · KLASA 4 LO I TECHNIKUM · ZAKRES PODSTAWOWY

Dział 2. Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango

Albert Camus, Dżuma (parabola, narrator-kronikarz, postawy wobec zła); George Orwell, Rok 1984 (antyutopia, nowomowa, dwójmyślenie, Pokój 101); Sławomir Mrożek, Tango (groteska, konflikt pokoleń, władza). Dziewięć kart: teoria z wzorcowymi odpowiedziami, ćwiczenia, zadania typu maturalnego, dwie kartkówki (A i B) i sprawdzian (A i B) – z kluczem i zasadami oceniania.

Karta	Temat	Zadania
1	**Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, wzorcowe odpowiedzi, rozgrzewka	4 zad. 13 pkt
2	**Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – ćwiczenia** Ćwiczę umiejętności z działu	6 zad. 24 pkt
3	**Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – zadania typu maturalnego** Polecenia i punktacja jak na maturze 2027	6 zad. 10 pkt
4	**Kartkówka 1: Dżuma – grupa A** 15 minut · 8 pkt	4 zad. 8 pkt
5	**Kartkówka 1: Dżuma – grupa B** 15 minut · 8 pkt	4 zad. 8 pkt
6	**Kartkówka 2: Rok 1984 i Tango – grupa A** 15 minut · 8 pkt	4 zad. 8 pkt
7	**Kartkówka 2: Rok 1984 i Tango – grupa B** 15 minut · 8 pkt	4 zad. 8 pkt
8	**Sprawdzian: Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – grupa A** 90 minut · 35 pkt	7 zad. 35 pkt
9	**Sprawdzian: Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – grupa B** 90 minut · 35 pkt	7 zad. 35 pkt

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości z działu i pokazuje wzorcowe odpowiedzi z wyjaśnieniem – od niej warto zacząć.
- Karta 2 to ćwiczenia na tekstach, a karta 3 – zadania w formule matury 2027 (polecenia i punktacja jak w arkuszach CKE).
- Karty 4–7 to dwie kartkówki (po 15 minut), każda w grupach A i B. Karty 8–9 to sprawdzian (45 minut) w grupach A i B – te same typy zadań i ta sama punktacja, inne treści.
- Klucz na końcu zestawu zawiera odpowiedzi i zasady oceniania zadań otwartych w stylu CKE (co daje 1 pkt, a co 2 pkt).
- Osobny plik „Powtórka" zbiera najważniejsze pojęcia, lektury i konteksty, typowe błędy i test „Sprawdź się".

Materiał oryginalny. Podstawa programowa LO i technikum w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 1019). Wymagania: I.1.2, I.1.3, I.1.5–I.1.9, I.1.12, I.1.14, I.1.15, III.1.10, III.2.5, III.2.9. Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, wzorcowe odpowiedzi, rozgrzewka

KARTA 1/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 13 pkt

PRZYPOMNIJ SOBIE

- **Parabola** (przypowieść) to utwór, w którym opowiedziana historia jest pretekstem do przekazania ogólnej prawdy o człowieku i świecie. Czytamy ją na dwóch poziomach: **dosłownym** i **przenośnym**. *Dżuma* Alberta Camusa (1947) dosłownie opowiada o epidemii w Oranie (Algieria, lata 40. XX w.), a przenośnie – o złu w każdej postaci: wojnie, okupacji, totalitaryzmie, cierpieniu, złu tkwiącym w człowieku.
- **Camus i filozofia absurdu.** Świat nie ma z góry danego sensu (esej *Mit Syzyfa*, 1942), ale człowiek może nadać sens życiu przez **bunt** przeciw złu i **solidarność** z innymi (*Człowiek zbuntowany*, 1951). Zwycięstwo nie jest ostateczne: na końcu *Dżumy* narrator przypomina, że bakcyl dżumy nie ginie i może kiedyś wrócić. Camus otrzymał Nagrodę Nobla w 1957 r.

Bohater *Dżumy*	Kim jest	Postawa wobec zła
Bernard Rieux	lekarz, narrator-kronikarz	walczy z dżumą z poczucia obowiązku, bez wiary w Boga i bez heroicznych gestów
Jean Tarrou	przybysz, syn prokuratora	organizuje ochotnicze oddziały sanitarne; pyta, jak być „świętym bez Boga”; umiera pod koniec epidemii
ojciec Paneloux	jezuita, kaznodzieja	najpierw widzi w dżumie karę za grzechy, po śmierci dziecka – dramat wiary; umiera
Raymond Rambert	dziennikarz z Paryża	chce uciec do ukochanej, ale w końcu zostaje i pomaga innym
Joseph Grand	skromny urzędnik	prowadzi statystyki w oddziałach sanitarnych, całe życie poprawia pierwsze zdanie swojej książki
Cottard	człowiek ścigany przez policję	korzysta na epidemii (przemyt); po jej końcu strzela z okna do ludzi i zostaje aresztowany

- **Narrator-kronikarz.** Opowieść ma formę **kroniki**: narrator stara się być rzeczowy i bezstronny, opiera się na własnych obserwacjach, zapiskach Tarrou i relacjach innych. Dopiero na końcu ujawnia, że jest nim **doktor Rieux**. Kronika to świadectwo – głos w imieniu wszystkich, którzy cierpieli.
- ***Rok 1984* George’a Orwella (1949)** to **antyutopia** (dystopia) – obraz państwa totalitarnego przyszłości. Oceanią rządzi Partia, a jej symbolem jest **Wielki Brat**, obecny na plakatach i w **teleekranach**, które nadają i jednocześnie podglądają. Hasła Partii: *Wojna to pokój*, *Wolność to niewola*, *Ignorancja to siła*. Nieprawomyślnych ściga **Policja Myśli**; już samo myślenie wbrew Partii to **myślozbrodnia**.

- **Pojęcia z *Roku 1984*: nowomowa** – język, który zawęża słownictwo, żeby nie dało się pomyśleć niczego wbrew Partii; **dwójmyślenie** – zdolność wierzenia jednocześnie w dwa sprzeczne twierdzenia i zapominania o sprzeczności; **Pokój 101** – miejsce, w którym więzień staje wobec tego, czego boi się najbardziej. Losy Winstona Smitha: dziennik, miłość do Julii, zaufanie do O'Briena, aresztowanie, tortury, zdrada Julii w Pokoju 101 – i zakończenie, w którym Winston kocha Wielkiego Brata.
- ***Tango* Sławomira Mrożka (1964)** – dramat o **konflikcie pokoleń** i o władzy. W domu Stomila (artysty awangardowego) i Eleonory panuje chaos: dawni buntownicy zniszczyli wszystkie normy. Ich syn Artur chce przywrócić porządek i formę, ale nie ma idei, która by je wypełniła. Wykorzystuje to Edek – prostak, kochanek Eleonory – i przejmuje władzę. Pozostali: babcia Eugenia, jej brat wuj Eugeniusz, kuzynka Artura Ala.
- **Groteska** – połączenie tragizmu i komizmu, powagi i absurdu, deformacja rzeczywistości, która obnaża jej prawdę. W *Tangu*: katafalk stojący w mieszkaniu, gra w karty z Edkiem, zaręczyny pod groźbą rewolweru, śmierć bohatera zakończona tańcem. **Tango** było dla pokolenia Stomila tańcem buntu obyczajowego; w finale tańczy je zwycięski Edek z wujem Eugeniuszem (*La Cumparsita*) – to taniec triumfu siły.

PRZYKŁADY Z WYJAŚNIENIEM

Przykład 1. Wyjaśnij, dlaczego *Dżumę* nazywa się parabolą.
Historia epidemii w Oranie ma sens dosłowny, ale przede wszystkim przenośny: dżuma oznacza zło, które może dotknąć każdą społeczność – np. wojnę, okupację, totalitaryzm. Postawy bohaterów pokazują uniwersalne sposoby reagowania na zło (walka, ucieczka, korzystanie z nieszczęścia).
Jak myśleć: w odpowiedzi nazwij **oba poziomy** – co dzieje się dosłownie i co to znaczy ogólnie.

Przykład 2. Wyjaśnij, dlaczego narrator *Dżumy* ujawnia się dopiero na końcu.
Rieux chce, by kronika była świadectwem całej zbiorowości, a nie opowieścią o nim samym; pisze w trzeciej osobie, rzeczowo i bez przechwałek. Ujawnienie na końcu uwiarygodnia relację: pisał ją ktoś, kto wszystko widział z bliska.
Za co CKE daje punkt: za powiązanie decyzji narratora z celem kroniki (obiektywizm, świadectwo) – nie za samo „bo chciał zaskoczyć".

Przykład 3. Wyjaśnij na przykładzie, na czym polega dwójmyślenie w *Roku 1984*.
Członek Partii wie, że wczorajsze wiadomości zostały sfałszowane, a jednocześnie szczerze wierzy w nową wersję – i zapomina, że coś zmieniono. Tak Winston ma w końcu uwierzyć, że dwa plus dwa to pięć, jeśli tak chce Partia.
Jak myśleć: definicja + konkretny przykład z powieści = pełna odpowiedź.

Przykład 4. Wyjaśnij, co symbolizuje tango tańczone w finale dramatu Mrożka.
Edek tańczy tango z wujem Eugeniuszem nad ciałem Artura. Taniec, który dla rodziców był kiedyś buntem, staje się tańcem zwycięzcy: Edek prowadzi, Eugeniusz się podporządkowuje. To symbol władzy prymitywnej siły i poddania się jej elit.
Za co CKE daje punkt: za sens symbolu powiązany z przebiegiem akcji (kto prowadzi, kto ulega), nie za opis sceny.

Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – ćwiczenia

Ćwiczę umiejętności z działu

KARTA 2/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 24 pkt

Zadanie 1. Przeczytaj streszczenie sceny z lektury i wykonaj zadania. ___ / 5 pkt

***Dżuma* – śmierć dziecka**

W czwartej części *Dżumy* na dżumę zapada mały syn sędziego Othona. Doktor Castel podaje mu nową surowicę, ale lek nie pomaga, a jedynie przedłuża walkę. Przy łóżku dziecka czuwają m.in. Rieux, Tarrou, Castel i ojciec Paneloux. Chłopiec umiera w długich męczarniach.

Wstrząśnięty Rieux wybiega z sali i mówi Paneloux, że to dziecko przynajmniej było niewinne. Jezuita odpowiada, że takie cierpienie budzi bunt, bo przekracza ludzką miarę, ale może trzeba kochać to, czego nie możemy zrozumieć. Rieux odpowiada, że do śmierci nie pokocha świata, w którym dzieci są torturowane.

Wkrótce Paneloux wygłasza drugie kazanie. Nie mówi już do wiernych „wy", lecz „my". Twierdzi, że wobec cierpienia niewinnych trzeba albo wszystko przyjąć, albo wszystko odrzucić – i wybiera wiarę. Niedługo potem sam umiera; lekarze nie są pewni, czy była to dżuma.

Streszczenie sceny przygotowane na potrzeby zestawu – Albert Camus, *Dżuma*.

1.1. Wyjaśnij, dlaczego śmierć syna Othona jest dla bohaterów wstrząsem większym niż wcześniejsze zgony. ___ / 2 pkt

1.2. Porównaj stanowiska Rieux i Paneloux wobec cierpienia niewinnych. ___ / 2 pkt

1.3. Wyjaśnij, co oznacza zmiana „wy" na „my" w drugim kazaniu Paneloux. ___ / 1 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Zadanie 2. Przeczytaj streszczenie sceny z lektury i wykonaj zadania. ___ / 5 pkt

***Rok 1984* – O'Brien i Pokój 101**

Winston zostaje aresztowany i trafia do Ministerstwa Miłości. Przesłuchuje go O'Brien – członek Partii Wewnętrznej, któremu Winston wcześniej zaufał. O'Brien pokazuje mu cztery palce i zadaje ból tak długo, aż Winston naprawdę zobaczy tyle palców, ile każe Partia.

O'Brien tłumaczy, że Partii nie wystarcza posłuszeństwo – więzień ma ją pokochać, zanim zostanie zniszczony. Władza nie jest dla Partii środkiem do celu, lecz celem samym w sobie.

Na koniec Winston trafia do Pokoju 101, gdzie czeka na każdego to, czego boi się najbardziej. Dla niego są to szczury. Gdy klatka ze szczurami zbliża się do jego twarzy, Winston krzyczy, żeby zrobili to Julii, nie jemu. Po zwolnieniu spotyka Julię – oboje przyznają, że się zdradzili. Powieść kończy się zdaniem, że Winston kochał Wielkiego Brata.

Streszczenie sceny przygotowane na potrzeby zestawu – George Orwell, *Rok 1984*.

2.1. Wyjaśnij, dlaczego O'Brienowi nie wystarcza, że Winston powie „pięć", gdy widzi cztery palce. ___ / 2 pkt

2.2. Wyjaśnij, na czym polega klęska Winstona w Pokoju 101. ___ / 2 pkt

2.3. Wyjaśnij sens ostatniego zdania powieści. ___ / 1 pkt

Zadanie 3. Przeczytaj streszczenie sceny z lektury i wykonaj zadania. ___ / 4 pkt

***Tango* – rewolwer w akcie II**

W akcie II Artur nie może znieść tego, że Edek jest kochankiem jego matki, Eleonory, a ojciec to toleruje. Uważa, że Stomil powinien bronić honoru rodziny. Wręcza Stomilowi rewolwer i każe mu zabić Edka – chce, by w domu wydarzyła się wreszcie prawdziwa tragedia, a nie kolejny eksperyment.

Stomil przekonuje syna, że w ich świecie tragedia nie jest już możliwa – bez norm i wartości każdy konflikt kończy się farsą. Idzie jednak do pokoju z rewolwerem. Gdy Artur zagląda tam po chwili, widzi, że ojciec, matka, Edek i babcia Eugenia grają razem w karty.

Artur odbiera ojcu broń i z pomocą wuja Eugeniusza, grożąc rewolwerem, zmusza rodzinę do posłuszeństwa. Oświadcza się Ali, a babcia pod przymusem błogosławi młodym.

Streszczenie sceny przygotowane na potrzeby zestawu – Sławomir Mrożek, *Tango*.

Podgląd • Pierwsza Ławka

Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – zadania typu maturalnego

Polecenia i punktacja jak na maturze 2027

KARTA 3/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 10 pkt

Zadanie 1. Przeczytaj streszczenie sceny z lektury i wykonaj zadania. ___ / 3 pkt

***Tango* – finał dramatu**

W akcie III, w dniu ślubu, Artur wraca pijany. Przyznaje, że sama forma nie wystarczy, jeśli nie ma w niej idei. Wtedy umiera babcia Eugenia, leżąca na katafalku. Jej śmierć podsuwa Arturowi nową myśl: jedyną ideą, którą można stworzyć z niczego, jest **władza** – władza nad życiem i śmiercią.

Ala wyznaje jednak, że zdradziła Artura z Edkiem, bo sądziła, że Artur żeni się z nią tylko dla zasady, a nie z miłości. Artur rzuca się na Edka, ale ten zabija go ciosem w kark. Umierający Artur mówi Ali, że ją kochał.

Edek zdejmuje z Artura marynarkę i zakłada ją na siebie. Wuj Eugeniusz, dotąd sprzymierzeniec Artura, natychmiast się podporządkowuje. Edek nastawia płytę z tangiem *La Cumparsita* i tańczy z Eugeniuszem nad ciałem Artura.

Streszczenie sceny przygotowane na potrzeby zestawu – Sławomir Mrożek, *Tango*.

1.1. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
Tango tańczone przez Edka i Eugeniusza w finale dramatu symbolizuje przede wszystkim

___ / 1 pkt

A. radość z odzyskania wolności przez wszystkich domowników.

B. powrót rodziny do dawnych obyczajów i norm.

C. pojednanie pokoleń po śmierci głównego bohatera.

D. triumf siły i podporządkowanie się jej dawnych obrońców tradycji.

1.2. Wyjaśnij, dlaczego to Edek, a nie Artur, zdobywa władzę w domu Stomila. Odwołaj się do przedstawionej sceny i do całego dramatu. ___ / 2 pkt

Zadanie 2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
Narrator *Dżumy*

___ / 1 pkt

A. to Grand, który wreszcie ukończył swoją książkę o epidemii.

B. jest nieobecny w świecie przedstawionym i nie zna losów bohaterów.

C. ujawnia na końcu, że jest doktorem Rieux, i przedstawia swoją relację jako kronikę.

D. to Tarrou, którego notatki tworzą całą treść powieści.

Kartkówka 1: Dżuma – grupa A

15 minut · 8 pkt

KARTA 4/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 8 pkt

Zadanie 1. Przyporządkuj bohaterom *Dżumy* ich losy. Wpisz właściwą literę. ___ / 3 pkt

1. Rambert	a) choruje na dżumę, ale wraca do zdrowia
2. Cottard	b) zostaje w mieście, choć mógł uciec
3. Grand	c) po epidemii strzela z okna i zostaje aresztowany

1 ____ 2 ____ 3 ____

Zadanie 2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
Akcja *Dżumy* rozgrywa się w ___ / 1 pkt

A. Oranie. **B.** Marsylii. **C.** Algierze. **D.** Paryżu.

Zadanie 3. Wyjaśnij, dlaczego *Dżumę* można odczytać jako parabolę. ___ / 2 pkt

Zadanie 4. Wyjaśnij, dlaczego doktor Rieux walczy z dżumą, choć nie wierzy w Boga ani w ostateczne zwycięstwo. ___ / 2 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Sprawdzian: Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – grupa A

90 minut · 35 pkt

KARTA 8/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 35 pkt

Zadanie 1. Przeczytaj streszczenie sceny z lektury i wykonaj zadania. ___ / 3 pkt

***Dżuma* – decyzja Ramberta**

Rambert, dziennikarz z Paryża, znalazł się w Oranie przypadkiem i chce wrócić do ukochanej kobiety. Urzędy odmawiają mu przepustki, więc przez znajomości Cottarda organizuje ucieczkę z pomocą przemytników i wartowników przy bramie. Czekając na umówiony termin, pomaga w oddziałach sanitarnych Tarrou.

Od Tarrou dowiaduje się, że żona Rieux przebywa daleko, w sanatorium, a mimo to lekarz nie opuszcza chorych. Gdy ucieczka jest już możliwa, Rambert oznajmia, że zostaje: wstydziłby się być szczęśliwy sam. Rieux odpowiada, że nie ma nic wstydliwego w wyborze szczęścia.

Streszczenie sceny przygotowane na potrzeby zestawu – Albert Camus, *Dżuma*.

1.1. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
Decyzja Ramberta pokazuje przede wszystkim, że ___ / 1 pkt

A. szczęście osobiste traci wartość, gdy inni cierpią.

B. dziennikarze mieli w mieście szczególne przywileje.

C. urzędnicy w Oranie byli skłonni do ustępstw.

D. przemytnicy okazali się ludźmi godnymi zaufania.

1.2. Wyjaśnij, dlaczego Rieux mówi Rambertowi, że nie ma nic wstydliwego w wyborze szczęścia, choć sam zostaje w Oranie. ___ / 2 pkt

Zadanie 2. Przyporządkuj bohaterów ich opisom. Wpisz właściwą literę. ___ / 4 pkt

1. Tarrou	a) członek Partii Wewnętrznej, który torturuje Winstona
2. Cottard	b) syn prokuratora, organizator oddziałów sanitarnych
3. Julia	c) młoda kobieta, która pisze do Winstona liścik z wyznaniem miłości
4. O’Brien	d) człowiek, któremu epidemia przynosi korzyści

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – kartkówki, sprawdzian, powtórka – język polski, kl. 4 LO (zakres podstawowy)

Podgląd pokazał 9 z 28 stron. Pełna wersja: 28 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – najważniejsze wiadomości – 4 zadania, 13 pkt
- Karta 2: Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – ćwiczenia – 6 zadań, 24 pkt
- Karta 3: Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – zadania typu maturalnego – 6 zadań, 10 pkt
- Karta 4: Kartkówka 1: Dżuma – grupa A – 4 zadania, 8 pkt
- Karta 5: Kartkówka 1: Dżuma – grupa B – 4 zadania, 8 pkt
- Karta 6: Kartkówka 2: Rok 1984 i Tango – grupa A – 4 zadania, 8 pkt
- Karta 7: Kartkówka 2: Rok 1984 i Tango – grupa B – 4 zadania, 8 pkt
- Karta 8: Sprawdzian: Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – grupa A – 7 zadań, 35 pkt
- Karta 9: Sprawdzian: Proza i dramat po 1945 r. – Dżuma, Rok 1984, Tango – grupa B – 7 zadań, 35 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje wzorcowe odpowiedzi z kom

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/polski-liceum-klasa-4-dzial-02-proza-i-dramat-po-1945-r-dzuma-rok-1984-tango